

República Valenciana /Partit Valencianiste Europeu; inscrit el 3 de desembre del 2007 en el Registre de partits polítics; tom VI, foli 496 del llibre d'inscripcions. Apartat 12096-46020 València · Tel 650537213 · correu@republicavalenciana.org

5è quadern valencià republicà de RV/PVE

El pensament de **FRANTZ FANON**

(Fort-de-France, Martinica, 1925 - Washington, 1961)

*RV/PVE considera que, des del 29 de juny del 1707, el País Valencià és una colònia, de la Monarquia catòlica o hispànica, anomenada hui com Reino de España o Estado espanyol o España. En conseqüència considerem **Frantz Fanon**, com un pensador i intel·lectual dels nostres. Per això hem volgut compartir amb ell el nostre senyal de combat i de lluita pel nostre alliberament.*

Frantz Fanon. (Fort-de-France, Martinica, 1925 - Washington, 1961) Escriptor martiniqués en llengua francesa. En 1944 es va embarcar com polissó i va arribar al Nord d'Àfrica, on es va enrolar en les *Forces Françaises de l'Intérieur*, i a l'any següent va participar en el desembarcament en Toulon i en els combats a Alsàcia. Després de la desmobilització, va obtindre una beca d'estudis i, en 1952, es va llicenciar en Medicina en la Universitat de Lió, especialitzant-se en Psiquiatria.

En aqueix mateix any va publicar una recopilació d'assajos sobre la condició dels negres i el racisme, ***Pell negra, màscares blanques*** (*Peau noir, mastegues blancs*. 1952) i va escriure un drama sobre els

obriers del port de Lió (*Els Mains parallèles*), que va romandre inèdit. En 1953 va sol·licitar el trasllat a un hospital algerià; d'aquesta manera, va passar tres anys a l'hospital de Blida-Joinville, on el seu treball de psiquiatre li va permetre elaborar un original model d'anàlisi de l'alienació del colonitzat.

Després de la seua intervenció en el Primer Congrés d'Escriptors i Artistes Negres que es va celebrar al setembre de 1956 a la Sorbona, es va veure obligat a abandonar Algèria. Es va traslladar a Tunísia, va treballar per al Ministeri d'Informació i per al Ministeri d'Afers exteriors del Govern provisional de la República Algeriana, i va dur a terme diversos viatges, de caràcter diplomàtic o clandestí, a diferents països africans.

En 1960 va publicar a París ***L'an V de la révolution algérienne***, llibre que va ser segrestat immediatament. Ferit en aquell estiu prop de Bizerta en esclatar una mina que havia provocat que el seu cotxe bolcara, a principis de 1961 va saber que estava afligit de leucèmia. En aquella primavera va escriure els assajos que van aparèixer a la tardor, en vespres de la seua mort, amb el títol ***Els maleïts de la terra*** (***Els damnés de la terre***. 1961), la seua obra més madura i, al mateix temps, el major document teòric de la revolució dels pobles colonitzats.

Després va viatjar a Moscou i a Washington per a intentar noves cures per a la seua greu malaltia, que van resultar vanes. Quan va morir, el seu cos va ser traslladat a Algèria i soterrat en zona de combat. Pòstumament, va aparèixer en 1964, amb el títol ***Pour la révolution africaine***, la recopilació dels textos publicats entre 1952 i 1961 i no inclosos en els seus volums anteriors.

Article de: Ruiza, M., Fernández, T. i Tamaro, E. (2004). Biografia de Frantz Fanon. En Biografies i Vides. L'enciclopèdia biogràfica en línia. Barcelona.
Recuperat d'<https://www.biografiasyvidas.com/biografia/f/fanon.htm> el 5 de juny de 2020.

SEIXANTA-QUATRE (64)

CITES CÈLEBRES DE

FRANTZ FANON

1. **“Tot espectador és un covard o un traïdor”**

[Els condemnats de la terra, Frantz Fanon, 1961, p. 182.]

2. “La feblesa clàssica, quasi congènita, de la consciència nacional dels països subdesenvolupats no és només la conseqüència de la mutilació de l'home colonitzat pel règim colonial. És també el resultat de la peresa de la burgesia nacional, de la seua limitació, de la formació profundament cosmopolita del seu esperit.”

3. “Sí a la vida. Sí a l'amor. Sí a la generositat. Però l'home és també un no. No a la indignitat de l'home. A l'explotació de l'home. A l'assassinat del que hi ha més humà en l'home: la llibertat”

4. Cada generació, dins d'una relativa opacitat, ha de descobrir la seua missió, complir-la o traïr-la.”

5. “La independència no és una paraula que haja d'exorcitzar-se, sinó una condició indispensable per a l'existència d'homes i dones realment alliberats, és a dir, amos de tots els mitjans materials que fan possible la transformació radical de la societat.”

6. “Però per a assegurar l'esperança, per a donar-li densitat, cal participar en l'acció, comprometre's en cos i ànima en la lluita nacional. Pot parlar-se de tot, però quan es decideix parlar d'aqueixa cosa única en la vida d'un home que representa el fet d'obrir l'horitzó, de portar la llum a la pròpia terra, d'alçar-se a si mateix i al seu poble, llavors cal col·laborar muscularment.”

7. “L'alienació intel·lectual és una creació de la societat burgesa. Jo dic societat burgesa a tota societat que s'esclerotitza en unes formes determinades, prohibint tota evolució, tota marxa, tot progrés i tot descobriment.”

8. "Creiem que la lluita organitzada i conscient empresa per un poble colonitzat per a restablir la sobirania de la nació constitueix la manifestació més plenament cultural que existeix"

9. "Tot poble colonitzat -és a dir, tot poble en el si del qual haja nascut un complex d'inferioritat a conseqüència de l'enterrament de l'originalitat cultural local- se situa sempre, s'encara, en relació amb la llengua de la nació civilitzadora, és a dir, de la cultura metropolitana."

10. "Una lluita que mobilitza totes les capes del poble, que expressa les intencions i les impaciències del poble, que no tem secundar-se quasi exclusivament en aqueix poble, és necessàriament victoriosa"

11. "Lluitar per la cultura nacional és, en primer lloc, lluitar per l'alliberament de la nació, matriu material a partir de la qual resulta possible la cultura."

12. "La situació colonial paralitza, quasi totalment, la cultura nacional. No hi ha, no podria haver-hi cultura nacional, vida cultural nacional, invents culturals o transformacions culturals nacionals en el marc d'una dominació colonial."

13. "La ironia protegeix contra l'angoixa existencialista... La missió consisteix a desplaçar el problema"

14. "El colonialisme no es comprén sense la possibilitat de torturar, de violar o de matar. La tortura és una modalitat de les relacions entre ocupants i ocupats"

15. "Per al poble colonitzat, el valor més essencial, per ser el més concret, és primordialment la terra: la terra que ha d'assegurar el pa i, per descomptat, la dignitat"

16. "A cada època la seua poesia. En cada època les circumstàncies de la història trien una nació, una raça o una classe per a recollir la torxa, creant situacions que només poden expressar-se o depassar-se mitjançant la poesia"

17. “El món colonitzat és un món tallat en dos. La línia divisòria, la frontera està indicada per les casernes i les delegacions de policia”

18. “No podria haver-hi cultures rigorosament idèntiques. Imaginar que es farà una cultura negra és oblidar singularment que els negres estan en vies de desaparèixer, ja que aquells que els han creats estan contemplant la dissolució de la seua supremacia econòmica i cultural. No hi haurà cultura negra perquè cap polític pensa tindre vocació per a donar origen a repúbliques negres.”

19. “No tinc dret a deixar-me ancorar. No tinc dret a admetre la menor parcel·la de ser en la meua existència. No tinc dret a deixar-me engolir per les determinacions del passat. No sóc esclau de l'esclavitud que va deshumanitzar als meus pares.”

20. “La burgesia nacional dels països subdesenvolupats no s'orienta cap a la producció, els invents, la construcció, el treball. Es canalitza totalment cap a activitats de tipus intermedi. Estar en el circuit, en les combinacions, sembla ser la seua vocació profunda. La burgesia nacional té una psicologia d'home de negocis no de capità d'indústria.”

21. “La consciència de si no és entossudiment a la comunicació. La reflexió filosòfica ens ensenya, al contrari, que és la seua garantia. La consciència nacional, que no és el nacionalisme, és l'única que ens dóna dimensió internacional”

22. “El món colonial és un món en compartiments”

23. “La burgesia occidental ha alçat suficients barreres i filats per a no témer realment la competència d'aquells als qui explota i menysprea”

24. “No sóc presoner de la Història. No he de buscar en ella el sentit de la meua destinació. He de recordar-me en tot moment que el vertader salt consisteix a introduir la invenció en l'existència”

25. “Totes les formes d'explotació són idèntiques, perquè s'apliquen, totes per igual, al mateix objecte: l'home.”

26. “La confrontació fonamental, que semblava ser la del colonialisme i el anticolonialisme, és a dir, el capitalisme i

socialisme, perd importància. El que compta ara, el problema que tanca l'horitzó, és la necessitat d'una redistribució de les riqueses.”

27.“Lògicament no és possible sotmetre a la servitud als homes sense interioritzar-los part per part. I el racisme no és més que l'explicació emocional, afectiva, algunes vegades intel·lectual, d'aquesta interiorització”

28.“La cultura és, en primer lloc, expressió d'una nació, de les seues preferències, dels seus tabús, dels seus models”

29.“L'home és un si que vibra amb les harmonies còsmiques”

30.“La societat és, veritablement, el conjunt de famílies. La família és una institució que anuncia una institució més vasta: el grup social o nacional”

31.“Alliberament nacional, renaixement nacional, restitució de la nació al poble, Commonwealth, qualssevol que siguem les rúbriques utilitzades o les noves fórmules introduïdes, la descolonització és sempre un fenomen violent.”

32.“Ahir, en obrir els ulls sobre el món, vaig veure el cel regirar-se de banda a banda. Jo vaig voler alçar-me, però el silenci sense estranyes va refluir cap a mi, les seues ales paralizades. Irresponsable, a cavall entre el no-res i l'Infinit, em vaig posar a plorar.”

33.“A Europa i tots els països anomenats civilitzats o civilitzadors, la família és un tros de nació. (...) Un xiquet normal que s'haja desenvolupat en una família normal, serà finalment un home normal. No existeix desproporció entre la vida familiar i la nacional.”

34.“Tot pot explicar-se al poble a condició que es vulga que compregua realment”

35.“Aquest home objecte, sense mitjans d'existència, sense raó de ser, és infringit en el més íntim de la seua substància. El desig de viure, de continuar, es fa més i més indecís, més i més fantasmal. En aquest estat de coses apareix el famós complex de culpabilitat.”

36. “Sempre que un home ha fet triomfar la dignitat de l'esperit, sempre que un home ha dit no a una temptativa d'esclavització del seu semblant, jo m'he sentit solidari del seu acte”

37. “Parlar. Això significa emprar una certa sintaxi, posseir la morfologia d'aquesta o aquella llengua, però, fonamentalment, és assumir una cultura, suportar el pes d'una civilització”

38. “Parlar és existir absolutament per a l'altre”

39. “La densitat de la història no determina cap dels meus actes. Jo sóc el meu propi fonament. Jo introduïsc el cicle de la meua llibertat superant la dada històrica, instrumental”

40. “En tota societat i a tota col·lectivitat existeix, ha d'existir, un canal, una porta d'eixida per on puguen alliberar-se les energies acumulades en forma d'agressivitat”

41. “Cara a cara amb aquest home que és diferent d'ell, el blanc necessita defensar-se. En altres paraules, necessita personificar a l'altre. L'altre es convertirà en la major de les seues preocupacions i desitjos”

42. “Des de fa algun temps es parla molt de tortures aplicades pels soldats francesos a patriotes algerians. Personalitats estrangeres, i entre elles franceses, han condemnat aquestes pràctiques. No es pot al mateix temps voler el manteniment de la nació francesa a Algèria i condemnar els mètodes emprats en ella. La tortura a Algèria no és un accident, o un error, o una falta”

43. “L'ocupant no comprén. La fi del racisme comença amb una sobtada incomprensió. La cultura espasmòdica i rígida de l'ocupant, alliberada, s'obri a la fi a la cultura del poble tornat realment fratern. Les dues cultures poden confrontar-se, enriquir-se.”

44. “Les masses, per contra, no pretenen l'augment de les oportunitats d'èxit dels individus. El que exigeixen no és l'estatus del colon, sinó el lloc del colon. Els colonitzats, en la seua immensa majoria, volen la finca del colon. No es tracta d'entrar en competència amb ell. Volen el seu lloc.”

45. “El racisme salta a la vista perquè està, precisament, en un conjunt característic: el de l'explotació desvergonyida d'un grup d'homes per un altre que ha arribat a un estadi de desenvolupament tècnic superior. A causa d'això l'opressió militar i econòmica precedeix la major part del temps, fa possible, legítima, al racisme.”

46. “La perfecció dels mitjans de producció provoca fatalment el camuflatge de les tècniques d'explotació de l'home, i per consegüent, de les formes de racisme”

47. “No cal intentar fixar a l'home, perquè la seua destinació és ser soltat”

48. “El nou dia que ja s'apunta ha de trobar-nos fermes, alertes i resolts”

49. “Com diria el massa cèlebre Toynbee, el *blues* és una resposta de l'esclau al repte de l'opressió”

50. “Mentre que els polítics inscriuen la seua acció en la realitat, els homes de cultura se situen en el marc de la història”

51. “L'inconscient col·lectiu, sense que siga necessari recórrer als gens, és simplement el conjunt de prejudicis, de mites, d'actituds col·lectives d'un grup determinat”

52. “L'explosió no tindrà lloc hui. És massa prompte... O massa tard. No vinc en absolut armat de veritats decisives”

53. “La nostra missió històrica, per a nosaltres que hem pres la decisió de trencar les regnes del colonialisme, és ordenar totes les rebel·lies, tots els actes desesperats, totes les temptatives avortades o ofegades en sang”

54. “Després d'un segle de domini colonial es troba una cultura rígida en extrem, sedimentada, mineralitzada. La deterioració de la realitat nacional i l'agonia de la cultura nacional mantenen relacions de dependència recíproca”

55. “El racisme mai és un element agregat, descobert a l'atzar d'una investigació en el si dels elements culturals d'un grup. La

constel·lació social, el conjunt cultural són profundament transformats per l'existència del racisme.”

56.“El problema està a saber el lloc que aqueixos homes pensen reservar al seu poble, el tipus de relacions socials que decidisquen instaurar, la concepció que tenen del futur de la humanitat. Això és el que compte. Tota la resta és literatura i mistificació.”

57.“Els llauradors desconfien de l'home de la ciutat. Vestit com un europeu, parlant la seua llengua, treballant amb ell, vivint a vegades en el seu barri és considerat pels llauradors com un trànsfuga que ha abandonat tot el que constitueix el patrimoni nacional.”

58.“La constant afirmació de respectar la cultura de les poblacions autòctones no significa considerar els valors aportats per aqueixa cultura. Ben aviat s'adverteix en aquest propòsit una voluntat d'objectivar, d'encasellar: jo els conec, ells són així. L'exotisme és una de les formes d'aquesta simplificació...”

59.“L'originalitat del context colonial és que les realitats econòmiques, les desigualtats, l'enorme diferència de les maneres de vida, no arriben mai a ocultar les realitats humanes. Quan es percep en el seu aspecte immediat el context colonial, és evident que el que divideix al món és primer el fet de pertànyer o no a tal espècie, a tal raça.”

60.“Estudiar els rendiments del racisme i de la cultura és plantejar-se la qüestió de la seua acció recíproca. Si la cultura és el conjunt de comportaments motors i mentals nascut de la trobada de l'home amb la naturalesa i amb el seu semblant, s'ha de dir que el racisme és veritablement un element cultural. Hi ha doncs cultures amb racisme i cultures sense racisme.”

61.“Totes les formes d'explotació són iguals perquè totes estan aplicades contra el mateix objecte : l'home.”

62.“Per a l'home negre existeix només una destinació. I és blanc”

63.“La consciència és activitat de transcendència”

64.“La violència és l'home recreant-se a si mateix”

Vint-i-sis (26)

extractes de

FRANTZ FANON

“Cada vegada que la llibertat i la dignitat humana es posen en qüestió, ens concerneix a tots, blancs, negres o grocs (1)”, afirmava aquest nadiu de Fort-de-France (Martinica) per a explicar el seu compromís, en 1943, amb l'Exèrcit francès d'alliberament. Però el jove soldat —ferit de gravetat en el pit per l'esclat d'un obús— no tardaria a confessar la seua desil·lusió: el racisme perdurava en les files republicanes. Una dècada més tard, sent ja psiquiatra, es va incorporar a la lluita per la independència d'Algèria, fins al punt de presentar-se com un dels seus conciutadans i amb el desig de ser enterrat allí —com així es va fer a principis dels anys 60, amb tres dels seus llibres al seu costat—. L'autor dels ja clàssics **Els condemnats de la terra** i **Pell negra, màscares blanques** considerava que les anàlisis marxistes havien de ser “lleugerament ajustats” quan es tractava de pensar el colonialisme: un viatge, en 26 extractes, sobre una de les grans figures revolucionàries del segle XX.

(1). Citat per **Alice Cherki** en *Frantz Fanon, portrait*, Seuil, 2011.

-----

1. Antisemitisme: “L'antisemitisme em toca de ple, em commou, em provoca un increïble rebuig que m'afebleix, em nega la possibilitat d'ésser humà. No puc dessolidaritzar-me de la sort reservada al meu germà. Cadascun dels meus actes compromet a la humanitat. Cadascuna de les meues reticències, de les meues pors, expressa humanitat”. (*Pell negra, màscares blanques*)

2. Burgesia nacional: “En el si d'aquesta burgesia nacional no es troben ni industrials ni inversors. La burgesia nacional dels països subdesenvolupats no s'orienta cap a la producció, la invenció, la construcció o el treball. Es canalitza per complet cap a activitats de tipus intermedi. Estar en el circuit, en l'entramat, tal sembla ser la seua vocació profunda. La burgesia nacional té una psicologia d'home de negocis, no de patró industrial”. (*Els condemnats de la terra*)

3. Colonialisme: “Reiterem-ho, tot grup colonialista és racista”. (*“Racisme et Culture”*, Présence Africaine, juny-novembre 1956)

4. Deshumanització: “Així doncs, durant una primera fase, l'invasor instal·la la seua dominació, afirma massivament la seua superioritat. El grup social subjugat militar i econòmicament és deshumanitzat segons un mètode polidimensional”. (*“Racisme et Culture”*, Présence Africaine, juny-novembre 1956)

5. Europa: “Cal que el tercer món reprenge la història de la humanitat tenint en compte, al mateix temps, les tesis, en ocasions prodigioses, defensades per Europa i, també, els crims d'Europa, dels quals els més abominables haurien sigut: sobre la persona, la dislocació patològica de les seues funcions i l'especejament de la seua unitat. En el marc d'una col·lectivitat, la ruptura, l'estratificació i les tensions brutals alimentades per les classes. Finalment, en l'escala més àmplia de la humanitat, els odis racials, l'esclavitud, l'explotació i, sobretot, el genocidi exsangüe que suposa la marginalització de la meitat de la humanitat”. (*Els condemnats de la terra*)

6. FLN: “L'FLN interpel·la a l'esquerra francesa i als demòcrates francesos demanant-los que secunden tota vaga iniciada pel poble francès en contra de l'augment del cost de la vida, contra els nous impostos, les restriccions a les llibertats democràtiques a França, conseqüències directes de la Guerra d'Algèria”. (*«Els Intel·lectuals et els démocrates français devant la révolution algérienne»*, El Moudjahid, desembre 1957)

7. Geni: “Els nous vincles no han de passar per la substitució d'una barbàrie per una altra, ni per una nova anihilació de l'home per l'home. El que volem nosaltres, algerians, és descobrir a l'home després del colonitzador; aqueix home que és, alhora, agent i víctima d'un sistema que li asfixiava i li reduïa al silenci. Per part nostra, des de fa diversos mesos hem rehabilitat al colonitzat algerià. Hem arrancat a l'algerià de l'opressió secular i implacable. Ens hem posat en peus i avancem. Qui pot retrotraure'ns a la servitud? Volem una Algèria oberta a tots, propícia al geni. Així ho desitgem i així ho farem”. (*L'An V de la révolution algérienne*, Maspero, 1959)

8. Guàrdia: “El colonitzat es manté sempre en guàrdia, desxifrant amb dificultat els múltiples codis del món colonial. Ja que mai sap si ha traspassat o no el límit”. (*Els condemnats de la terra*)

9. Història: “El colon fa la Història i és conscient que l'està fent. I com es refereix constantment a la història de la seua metròpolis, deixa clar

que ell és l'extensió d'aquesta metròpolis. La història que escriu no és, per tant, la història del país que ell saqueja, sinó que és la història de la seua nació devastant, violant i matant de fam”. (*Els condemnats de la terra*).

10. Invenció: “Seran desalienats els negres i blancs que no s'hagen deixat tancar a la Torre sustancialitzada del Passat. Jo sóc un home, i he de portar amb mi tot el passat del món. De cap manera he d'extraure del passat dels pobles de color la meua vocació original. No és el món negre qui dicta la meua conducta. [...] A tot arreu del món hi ha gent que es busca. Jo he de recordar en cada instant que el vertader canvi consisteix a introduir la invenció en l'existència. Em crec interminablement en aquest món cap al qual m'encamine”. (*Pell negra, màscares blanques*)

11. Jornada: “És suficient, per a entendre aquesta sensibilitat, amb estudiar, amb calcular simplement, la quantitat i la profunditat de les ferides patides pel colonitzat durant una sola jornada sota el règim colonial. En tot cas, cal recordar que un poble colonitzat no és simplement un poble dominat. Durant l'ocupació alemanya, els francesos van continuar sent homes”. (*Els condemnats de la terra*)

12. Kenya: “En les colònies de poblament del tipus Kenya, Algèria o Sud-àfrica s'ha aconseguit la unanimitat: solament la lluita armada provocarà la derrota de la nació invasora”. (“*Accra: l’Afrique affirme son unité et définit sa stratégie*”, El Moudjahid, desembre 1958)

13. Alliberament: “El vertader alliberament no és aquesta pseudo independència en la qual els ministres amb responsabilitat limitada confabulen amb l'economia dirigida pel pacte colonial. L'alliberament és la fi del sistema colonial, des de la prevalença del llenguatge de l'opressor i la transformació en províncies, fins a la unió duanera que conserva, en realitat, a l'antic colonitzat entre les xarxes de la cultura, la moda i les imatges del colonialista”. (“*Décolonisation et indépendance*”, El Moudjahid, abril 1958)

14. Momificació: “La posada en marxa del règim colonial no comporta de per si mateix la mort de la cultura autòctona. Al contrari, a partir de l'anàlisi històrica es conclou que l'objectiu pretés és més una agonia continuada que la desaparició total de la cultura preexistent. Aqueixa cultura, antany viva i oberta cap al futur, es tanca, paralitzada per l'estatut colonial, atrapada pel jou de l'opressió. Alhora present i momificada, declara contra els seus integrants. Els defineix, de fet, de manera irrevocable. La momificació cultural provoca una momificació del pensament individual. L'apatia que s'aprecia de manera global als pobles colonials no és més que la conseqüència lògica d'aquesta

operació”. (*“Racisme et Culture”*, Présence Africaine, juny-novembre 1956)

15. Negociació: “Durant les negociacions sobre la independència, es van tractar en primer lloc les qüestions lligades als interessos econòmics: bancs, zones monetàries, permisos d'exploració, concessions d'explotació, inviolabilitat de les propietats robades als llauradors durant la conquesta, etc. De l'empresa civilitzadora, evangèlica o cultural no es va dir una paraula”. (*“Vérités premières à propos du problème colonial”*, El Moudjahid, juliol 1958)

16. Operació màgica: “Des de fa quatre anys no parem de repetir a aquells que ocupen el Parlament francès que el colonialisme francès no serà objecte de cap operació màgica i que, per tant, resulta inútil esperar una desaparició progressiva”. (*“Lettre à la jeunesse Africaine”*, El Moudjahid, maig 1958)

17. Poble negre: “Existeixen les mateixes diferències entre un antillà i un dakarià que entre un brasiler i un madrileny. El que es busca en englobar a tots els negres sota el terme de ‘poble negre’ és arrabassar-los qualsevol possibilitat d'una expressió individual. Per a així obligar-los a respondre de la idea que ens fem d'ells”. (*“Antillais et Africains”*, Esprit, febrer 1955)

18. Racisme: “El racisme vulgar, en la seua forma biològica, correspon al període de l'explotació brutal dels braços i cames de l'home. El perfeccionament dels mitjans de producció provoca el fatal camuflatge de les tècniques d'explotació de l'home i, per tant, d'aqueixes formes de racisme”. (*“Racisme et Culture”*, Présence Africaine, juny-novembre 1958)

19. Segle XIX: “Així mateix, enfront de l'extraordinari poder dels hisendats blancs, l'abolició de l'esclavitud en el segle XIX es va mostrar ineficaç per a crear una millora real de la situació dels treballadors negres. Aquests van haver de continuar treballant com a jornalers en les plantacions i, encara hui dia, les seues miserables cabanyes s'alcen al costat de la luxosa casa del propietari”. (*“Aux Antilles, naissance d'une nation?”*, El Moudjahid 1958)

20. Síndrome: “Síndrome nord-africana. Hui dia, el nord-africà que es presenta a una consulta suporta el llast de tots els seus compatriotes. El de tots aquells que no tenien més que símptomes, tots aquells dels quals deien: Res al que agarrar-se (entenga's: sense lesió). Però el malalt que tinc ací, enfront de mi, el cos del qual m'obligue a suposar travessat per una consciència, un cos que ja no és un cos complet, o és almenys

doblement cos pel desconcert i l'horror –aquest cos em demana que li escolte sense demora– em provoca indignació”. (*“Le syndrome nord africain”*, Esprit, febrer 1952)

21. Tortura: “La tortura a Algèria no és un accident, un error o una falta. El colonialisme no s'entén sense la possibilitat de la tortura, la violació o la massacre. La tortura és una modalitat en les relacions ocupant-ocupat”. (*“L'Algérie face aux tortionnaires français”*, El Moudjahid, setembre 1957)

22. Unitat: “La Unitat africana és una base a partir de la qual ens proposem realitzar els Estats Units d'Àfrica sense passar per la fase nacional xovinista burgesa amb la seua comparsa de guerres i dols”. (*“Cette Afrique à vindre”*, Per la Revolució africana)

23. Veu: “Vull que la meua veu siga brutal, no que siga agradable, no la vull pura, no la vull transcendent. La vull esquinçada pertot arreu, no vull que es distraiga perquè, en resum, parle de l'home i de la seua negació, de la podridura quotidiana de la humanitat, de la seua espantosa renúncia”. (*Lettre à un français*, Per la Revolució africana)

24. Wright: “L'home objecte, sense mitjans per a existir, sense raó de ser, trencat en el més profund de la seua essència. On el desig de viure, de continuar, es fan cada vegada més borrosos, cada vegada més fantasmagòrics. És en aqueix moment en què apareix el famós complex de culpabilitat. Wright en les seues primeres novel·les dóna una descripció molt detallada”. (*“Racisme et Culture”*, Présence Africaine, juny-novembre 1956)

25. Youssef: “Amb [el bombardeig de] Sakiét Sidi Youssef el poble tunisià s'ha convençut que no solament els francesos pretenen castigar-los per la seua solidaritat cap al poble algerià sinó que també pensen prendre com a pretext aquesta solidaritat per a reconquerir Tunísia, demostrant així, d'una vegada per sempre, que el Magreb és un i que ha de ser dominat per l'imperialisme francès”. (*“Le sang maghrébin ne coulera pas en vain”*, El Moudjahid, febrer 1958)

26. Zona: “Una conferència a Berlín va poder repartir l'Àfrica desmembrada en tres o quatre banderes. Actualment, el que importa no és que tal o tal regió d'Àfrica siga territori de sobirania francesa o belga: el que importa és que les zones econòmiques estiguen protegides”. (*Els condemnats de la terra*).

Article originalment publicat en [Revue Ballast](#) el 23 de febrer del 2019
Traducció al valencià: RV/PVE